

סימן יב

מצות תשבתו ומילה מי נדחה מפני מי

ענף א

ד"ה משש שעות ולמעלה יעו"ש, וכן דעת הרמב"ם (פ"ג מהלכות חמץ הל"ח) כפי הכנת הנוב"י (מהדר"ק אור"ח סימן כ') יעו"ש, וזהו מ"ש המהר"ם חלאווה דלאו דחמץ חמיר דקדים איסוריה ר"ל ואינו בעידנא דהאיסור הוא מיד והעשה לא יתקיים אלא לאחר שעה ועיין לקמן (דף נ"ט ע"א) תד"ה אתי, אבל המג"א דתפס בפשיטות דבע"פ ליכא לאו דב"י כמבואר בדבריו (כריש סימן תמ"ג) ומשו"ה כאן דבע"פ מיירי כמבואר מסוף דבריו ולכן אתי עלה רק מצד חומר העשה דתשבתו לבד, ומשו"ה אינה דוחה אלא לעשה דמילה לבד ולא לפסח שיש בו כרת, ומש"כ המג"א משא"כ במילה ואינך כוונתו לשאר כל המצות וכמ"ש הרמב"ם בלשונו ההולך לדבר מצוה יעו"ש.

ומה שהקשה הפמ"ג דאיך אפשר לשחוט פסחו כ"ז שלא ביער חמצו, היה אפ"ל דאף דלאו דב"י איכא גם בחמץ שקבל עליו אחריות מ"מ לענין שחיטת הפסח בעי חמצו ממש, דהא עיקר הלימוד הוא מקרא דלא ימצא דלא כתיב בשוחט הפסח, והמנ"ח כתב (במצוה פ"ט) דכן מסתבר אף שהש"א (סימן ע"ז) לא כתב כן ע"ש, ואם כן י"ל דמשכחת בחמץ שקבל עליו אחריות וביטול מועיל בו כמ"ש המק"ח (בסימן תל"א) יעו"ש וע"ע לקמן (דף ס"ג ע"ב) ובגליון הש"ס להגרע"א יעו"ש ואכמ"ל פה.

[ב] והנה המחצית השקל הקשה על דברי המג"א דגם במילה אפילו שלב"ז כל שעתא עובר עליה יעו"ש, והמשנה ברורה שם כתב דמילה אף שחיובה ביום השמיני מ"מ זמנה כל היום אלא שזריזין מקדימין, משא"כ העשה דתשבתו חיובה מתחיל תיכף לאחר חצות, ואם כן חיובה קודם, ואף שע"ז שיבער ממילא ידחה המילה על יום אחר לית לן בה, וגם שלב"ז דחיובה בכל שעתא מ"מ אפשר לקיימה למחר, משא"כ תשבתו הו"ל מעות לא יוכל לתקן דכל שעתא ושעתא חיובא אחריתי רמי עליה יעו"ש, ומדבריו נראה דחיוב מילה בזמנה נדחה מפני מצות תשבתו, ותמהני האין אפשר לדחות מילה בזמנה החמורה, נהי דתשבתו חמיר דכל שעתא עובר עליו מ"מ אינו בדין שתדחה מילה בזמנה מפניה, דמה שבת שדוחה מצות השבת כ"ש שדוחה עשה דהשבתה, וכה"ג עביד הש"ס ק"ו בכמה דוכתי, ועיין שבת (דף קל"ב ע"ב), ואין לומר דבכה"ג שעדיין אינו מקיים מצות מילה אלא שהולך למול דאינו אלא מכשירי מילה לבד שאינו דוחה שבת וה"ה

[א] תנינן בפסחים (דף מ"ט ע"א) ההולך לשחוט את פסחו ולמול את בנו ולאכול סעודת אירוסין בבית חמיו ונזכר שיש לו חמץ בתוך ביתו אם יכול לחזור ולבער ולחזור למצותו יחזור ויבער ואם לאו מבטלו בלבד, וכן פסק הרמב"ם (פ"ג מהלכות חמץ הל"ט) והטור והשו"ע (סימן תמ"ד) יעו"ש, וכתב הב"י וז"ל וטעמא משום דמדאורייתא בביטול בעלמא סגי ליה אלא חכמים הצריכו ביעור כמ"ש בסימן תל"א ובמקום ביטול מצוה אוקמוה אדאורייתא עכ"ל, ודקדק מזה המג"א (שם ס"ק י"א) וז"ל, ומשמע דאם הוא מתחלת שעה ששית ולמעלה דאינו ברשותו לבטל יחזור מיד, וכ"מ בר"מ משום דהאי עשה והאי עשה ועשה דתשבתו חמיר טפי שכל שעתא עובר עליו משא"כ במילה ואינך, ומ"מ נ"ל דמת מצוה עדיף מהשבתת חמץ דהא דחי אפילו פסח שיש בו כרת עכ"ל, ובחי' רע"א שם כתב דכן מבואר בשאילתות (פ' צו) יעו"ש וכן מבואר גם בחי' מהר"ם חלאווה בסוגיין וז"ל, ודוקא קודם שש אבל לאחר שש דלאו ברשותיה קיימא ולא מצי מבטל לה אפילו אין לו שהות יחזור ויבער, דאע"ג דבפסח ומילה איכא כרת לאו דחמץ עדיף דקדים איסוריה עכ"ל.

והנה מדברי הפמ"ג נראה שתפס בדברי המג"א דתשבתו דחי גם לעשה דפסח וכמ"ש המהר"ם חלאווה, ועפ"י כתב להקשות שם דהא בפסח לא משכחת לה כלל האי דינא דכל זמן שלא ביער חמצו אסור לשחוט הפסח מלאו דלא תשחט על חמץ ויעו"ש מה שפלפל אם שייך בכה"ג עשה דוחה ל"ת, אמנם מלשון המג"א נראה דדוקא לענין מילה לבד קאמר ולא בפסח דאיכא כרת, שהרי כתב דמשו"ה דחי מ"מ לתשבתו דחמיר דדוחה אפילו פסח שיש בו כרת, אלמא דתשבתו לא דחי לפסח שיש בו כרת וכן נראה גם מדברי האהעו"ז שתפס כן בדברי המג"א וכן נראה גם מהתוספת רע"א כאן בסופו יעו"ש היטב, ומדברי המהר"ם חלאווה מבואר דפליג ע"ז והיינו משום דמלשון המהר"ם חלאווה נראה דלא אתי עלה מצד חומר העשה של תשבתו דודאי עשה דפסח שיש בה כרת חמיר טפי מתשבתו, אע"פ דעשה דפסח אינה אלא פ"א ועשה דתשבתו הוא בכל שעתא ושעתא, [ועיין בר"ן יומא (דף פ"ג ע"א)] לענין לאו דשבת והרבה לאוין דנבלה איזה מהן חמור ועיין במג"א (סימן שכ"ח סק"ט) יעו"ש, אלא משום דס"ל דאיכא לאו דב"י מחצות כדעת רש"י בב"ק (דף כ"ט ע"ב)

שאינו דוחה עשה דהשבתה, ז"א דהא גם מצות השבתה, עדיין לא נדחה כיון שא"א לו לקיים בלא חזרה לביתו, וכיון דבין למצות מילה ובין למצות השבתה צריך לילך, בודאי מצות מילה קודמת דבשעה שיש לו לקיים מצות תשבתו הרי יש לו לקיים מצות מילה ואם כן א"א כלל לפרש דברי המג"א דכוונתו למילה בזמנה.

ולכאורה אפשר ליישב דהנה בלא"ה תיקשי אגופא דמתניתין דאם יכול לחזור ולבער ולחזור למצותו יחזור ויבער, אלמא דמצות השבתה קודם חצות שאינה אלא דרבנן כמבואר בפסחים (דף י"ב ע"ב) תד"ה אימתי יעו"ש, אפ"ה קודמת למצות מילה ואם כן ניחא מילה שלב"ז דחיובה להקדים אינו אלא מדין זירוז לבד וכמו שיתבאר בסמוך ובכה"ג העמידו דבריהם, אבל מילה בזמנה שדוחה שבת החמורה כ"ש שתקדים למצות השבתה דרבנן ולמה חייבוהו רבנן לחזור לבער ולא סגי ליה בביטול דמקיים מצוה דאורייתא לדעת רש"י והרמב"ם כמ"ש"ל (בסימן י"י) יעו"ש באורך, וע"כ צ"ל דכאן העמידו חכמים דבריהם נגד מילה החמורה בשו"ת לאחרת ואם כן ה"ה לדחותה למחר ואם כן יש לקיים דברי המג"א ע"פ דרכו של המ"ב הנ"ל.

איברא דיש לדחות דעד כאן לא מצינו אלא דהעמידו חכמים למצות השבתה דדבריהם נגד מצות מילה בזמנה אלא לאחרת כיון דזמנה כל היום, ולא דחי עשה דהשבתה אלא למצות זירוז דמילה, אבל לא נוכל למילף מזה שתהא מצות השבתה חמץ אפילו דאורייתא דוחה מצות מילה בזמנה לגמרי, והיינו מטעם שכתבנו לעיל דלענין לדחות מילה בזמנה לגמרי דין הוא שמצות השבתה נדחית מפניה דהא מילה חמורה שדוחה שבת כ"ש שדוחה תשבתו, אבל לענין דינא דמתניתין שהוא רק להקדים מצות השבתה למצות מילה לבד ל"ש לדון האי ק"ו דשבת חמורה שדוחה שבת, שהרי לא מצינו אלא שגוף מצות מילה דוחה שבת ולא זמן הקדמתה, ר"ל דדוקא באופן שאם לא היתה שבת נדחית מפני המילה היה מתבטל לגמרי מצות מילה בשמיני, אבל אלו יכול לקיים מצות ביום השמיני שלא באיסור שבת אלא שע"ז יצטרך לאחרת בו ביום לא היתה דוחה שבת, ונמצא דלענין להקדים המילה בזמנה ל"ש כלל לצרף הך חומרא שדוחה שבת.

[ג] **אמנם** נראה להביא ראיה דלאו דוקא גוף מצות מילה דוחה שבת אלא אפי' זמן הקדמתה נמי, ממה שהקשו התוס' ר"פ ר"א דמילה (דף ק"ל ע"א) ד"ה ר"א וז"ל, וא"ת ויביאו התינוק אצל כלי דהשתא ליכא איסור שבת כלל דחי נושא את עצמו וכו', ועוד י"ל כיון דיותר בקל יביא הכלי משיביא התינוק שרי ר"א כדי למהר המצוה כדמוכח בגמרא דאמר פעם אחת שכחו ולא הביאו איזמל

מע"ש והביאו בשבת שלא ברצונו שהביאו דרך חצרות וקרפיפות והיו יכולין להביא דרך ר"ה, אלמא דשרי ר"א דרך ר"ה דהוי דאורייתא כדי למהר המצוה אע"פ שיכול לעשות בענין דליכא אלא איסורא דרבנן עכ"ל. וכן מתבאר מדבריהם בעירובין (דף ק"ג ע"ב) ד"ה מה לי יעו"ש וכן מבואר בחידושי הרמב"ן והרשב"א יעו"ש. ואפילו לפי תירוצם הראשון דמשמע דאי הוי אפשר לטלטל התינוק אצל הסכין היה אסור לחלל שבת ע"ז נמי לא פליגי אהך סברא דיותר לחלל שבת כדי למהר המצוה, אלא דלא נחתו עדיין לידי סברא זו דלא פסיקא הך טעמא דודאי יתמהר המצוה ע"ז, דאפשר דבלא"ה א"א עדיין למולו שהמוהל עדיין לא בא או מטעם אחר, ועכ"פ מוכח מזה דמילה בזמנה דוחה שבת אף להקדים אותה לבד¹⁹.

וממה שהקשו התוס' בשם הרשב"א בגמרא שם ד"ה שלא ברצון דאמאי הותר להביאו דרך ר"ה הא אפשר להביאו דרך גגות, וכד"ל דאמר כ"מ שאתה מוצא עשה ול"ת אם אתה יכול לקיים שניהם מוטב, ול"ל דלגבי מילה דגלי רחמנא בה דדחי שבת לא אמרינן הכי, דהא לקמן גבי בשר אפילו במקום בהרת יקוץ אמרינן כד"ל כ"מ שאתה מוצא וכו' יעו"ש, ולא תרצו דשרי כדי למהר המצוה משמע לכאורה דפליגי ע"ז, וכן מתבאר מדברי המהר"ם והמהרש"א יעו"ש וכן תפס בפשיטות בתוס' רע"א שם יעו"ש, אמנם נראה דגם הרשב"א מודה דלמהר המצוה דוחה שבת, אלא דסבירא ליה מסתמא דאין המצוה מתמהר על ידי זה שיביאוהו דרך רשות הרבים משיביאו דרך גגות, דאע"ג דמפיש בטרחא מ"מ הדרך יותר קרובה, דאם נימא דנחית לסברא זו דהמצוה יתאחר ע"ז אלא דס"ל דזהו לא דחי שבת, א"כ אין זה ענין לדינא דר"ל דכ"מ שאתה מוצא וכו', דהתם מיירי שתקיים המצוה בלי דחייה באותו זמן ולא ע"י איחור, וראיה לזה ממה שהקשו התוס' ביבמות (דף ה' ע"ב) ד"ה כולה דנילף משריפת נותר דאין עשה דוחה ל"ת, ותירצו דשאני התם דאפשר לקיים מצותו למחר אלמא דזהו מקרא נפקא ולא מכללא דר"ל וכן משמע גם מדברי התוס' בפסחים (דף מ"ז ע"ב) ד"ה אחרישה יעו"ש.

ומה שכתב המהר"ם שי"ף לפרש דכוונת התוס' להקשות דאפילו ע"י איחור המצוה ג"כ שייך לכללא דר"ל דכ"מ שאתה מוצא, וזהו שהוכיחו התוס' מהא דמקשה הש"ס גבי בהרת ואי איכא אחר ליעבד אחר כד"ל אע"ג דצריך לחזור עליו, ועי"ז מתאחר המצוה ואפ"ה לא הותר באבי הבן כדי למהר המצוה יעו"ש, אינו נוח כ"כ דמנ"ל להתוס' דכוונת הש"ס להקשות ואי איכא אחר ע"י שצריך לחזור עליו, דבפשיטות אפשר לפרש ואי איכא אחר באותו מעמד ולא יתאחר המצוה ע"ז, ומשו"ה מקשה מד"ל דבכה"ג דיתקיים המצוה בלי איחור שייכה לכללא דר"ל,

ומשני הש"ס דליכא אחר והיינו אע"פ שיש לחזור ולבקש מי שיכול למולו מ"מ כיון דיתאחר המצוה עי"ז שרי כדי למהר המצוה, דהא אפילו שבת החמורה הותר בשביל זה כ"ש צרעת הקלה, ועפ"י אין צורך לדחוק דלמסקנת הש"ס מייירי דעי"ז שנמתין עד שיבא אחר יעבור זמן המילה יעו"ש.

ובונת התוספות נראה פשוט דהנה הך כללא דר"ל דאפשר לקיים שניהם לא דחי שייך רק היכא דהוא מדין דחייה ולא היכא דהותרה כמבואר במנחות (דף מ' ע"א) תד"ה כיון יעו"ש, ומה"ט תירצו כאן הראשונים דמשו"ה הותר דרך ר"ה אע"פ שאפשר לשנויי דרך גגות משום דשבת הותרה אצל מילה ולא דחוייה, ומשו"ה אפילו היכא דלא יתאחר המצוה עי"ז נמי מותר וכמו דאמרינן טומאה הותרה בצבור יעו"ש. ומעתה א"ש דברי התוס' דס"ל לרשב"א דשבת דחוייה אצל מילה ומשו"ה הקשה מכללא דר"ל דאפשר לקיים שניהם, ועי"ז מסיק דליכא למימר דלגבי מילה דגלי רחמנא דדחי בה שבת לא אמרינן הכי, ר"ל דהא בעלמא אין עשה דוחה ל"ת שיש בה כרת רק דמילה דחי שבת מטעם דנכרתו עליה י"ג בריתות כמבואר פ"ק דיבמות יעו"ש. וא"כ יש לומר דאינו כלל מתורת דחייה אלא מתורת היתר ומשו"ה לא שייך כללא דר"ל, ועי"ז הוכיחו דהא גבי צרעת פריך הש"ס דאי איכא אחר ליעביד אחר מדר"ל, ואע"ג דצרעת הוי עשה ול"ת ובעלמא אין עשה דוחה לא תעשה ועשה רק מילה, הכי נמי נימא צרעת הותרה אצל מילה ומאי שייטא דריש לקיש להתם, וע"כ מוכח מזה דכל לגבי מילה לא אמרינן הותרה אלא דחוייה וה"נ לגבי שבת. ולדעת הראשונים דס"ל דשבת אצל מילה הותרה, צריך ליישב סוגיית הש"ס לקמן גבי בהרת, ועיין בחי' הר"ן בשם הרא"ה שעמד עי"ז דמנ"ל להש"ס דצרעת דחוייה אצל מילה, דלמא הותרה כמו כלאים בציצית יעו"ש מ"ש לתרץ וזה נראה ברור בכוונת התוס', ולפ"ז אין כאן מקום להוכיח דהתוס' כאן בשם הרשב"א פליגי על דבריהם לעיל דאין מילה דוחה שבת בשביל למהר המצוה.

[ד] וחכם א' אמר די"ל דדוקא לר"א דס"ל דמכשירי שאר מצות דוחה את השבת כמו לולב ושופר ומצה וכיו"ב כמבואר בר"פ ר"א דמילה, ומשו"ה גם מצות הקדמת מילה לא גרעה מנייהו לדחות את השבת, אבל לרבנן דס"ל דמילה בלבד דוחה את השבת, אפשר דבעי דוקא גוף המילה אבל הקדמת המילה הוא מצוה אחריתי עכ"ד.

אבל אין לחלק בזה דהא לאו בכל דוכתי ס"ל לר"א דדוחה את השבת אלא בהנך דמני להו הש"ס ר"פ ר"א דמילה וכולהו יליף מקראי, ואם כן הקדמת מצות מילה דליכא קרא גם לר"א לא דחי, ועוד דהא בש"ס פריך שם

ומילה מנלן דדחיא שבת וקאמר אי גמר מכולהו מה להנך שכן עבר זמנן בטלה מצותן, אבל מילה אפשר לקיים למחר ומסיק דיליף מקרא דוביום השמיני אפילו בשבת יעו"ש, ואם כן א"א למילף לר"א דהקדמת מילה דוחה שבת מכל הנך דמה להנך שכן עבר זמנן בטלה מצותן אבל הקדמת מילה לא בטלה מצותה, ואף דלאחר דגלי קרא דוביום השמיני דמילה דוחה שבת, אלמא דלא איכפת בהך טעמא דבטלה מצותן היינו משום דעכ"פ מצות שמיני דוחה דבטלה מצותה, אבל הקדמת מילה דלא בטלה בודאי דאין ללמוד מהנך, וע"כ מוכח מכאן דהקדמת מילה הוא חלק מגוף המצוה, ואע"פ שחיובה אינה אלא מצד זירוז לבד מ"מ חביבה מצוה בשעתה לדחות את השבת. וכיו"ב אמרינן במנחות (דף ע"ב ע"א) בא וראה כמה חביבה מצוה בשעתה לענין הקטר חלבים בשבת אע"פ שכשירין כל הלילה יעו"ש. וכן אמרינן שם (דף ס"ג ע"א) שחט כחושה אומרים לו הבא שמנה משום הידור מצוה כמו שפירש"י שם יעו"ש, וכן מבואר בשבת (דף קל"ג ע"ב) ועוד שם (דף קט"ז ע"ב) דהידור מצוה דוחה את השבת יעו"ש. וה"ט משום דאינה מצוה כללית בפ"ע אלא כל הידור מצוה הוא חלק מגוף המצוה שלה, ויש לה כח לדחות את השבת כמו גוף המצוה.

[ה] ומאחר שנתבאר לדעת הראשונים הנ"ל דגם הקדמת המילה דוחה שבת כמו גוף המילה, ואפילו הכי תנן במתניתין דמצות תשבייתו דרבנן דוחה מצות מילה לאחר שעה אע"פ דמילה חמורה, שהקדמה זו בעלמא יש לה כח לדחות את השבת, וע"כ צ"ל דחכמים העמידו דבריהם לדחות מצות הקדמת מילה החמורה בשווא"ת, ואם כן תו ליכא לחלק בין לאחרת בו ביום או לדחותה למחר כיון דחומר מצות מילה בע"כ נדחה מפני מצות השבתה, ואם כן מתישבין שפיר דברי המג"א אף במילה בזמנה כמו שכתב המ"ב ויתר האחרונים.

ועדיין אינו מעלה ארוכה דלפי שיטה זו תסוב הקושיא מעיקרה, דזהו פשוט דאף דנימא דרבנן העמידו מצות השבתה דדבריהם נגד מצות מילה החמורה, היינו אם היה ההשבתה מדאורייתא היה נדחה המילה מפניה, ומשום הכי עשו השבתה מדבריהם כעין תורה, אבל לפי האמור יוצא לנו דלאחר חצות דההשבתה הוא מדאורייתא מ"מ אין בכחה לדחות המילה אף לאחרת בלבד דאם שבת החמורה דוחה כ"ש מצות תשבייתו הקלה, ואם כן אמאי העמידו דבריהם קודם חצות נגד מילה בזמנה לאחרת, ועיין בפמ"ג (באו"ח סימן ש"ה) שכתב גם כן דזהו פשוט דכל גזירות דבריהם אין בו חומר יותר מגוף איסור תורה שנאסר בשבילו יעו"ש. וע"כ צ"ל דמתניתין לא מייירי כלל במילה בזמנה אלא במילה שלב"ז דהתם לאחר חצות דאיכא תשבייתו מדאורייתא דוחה מצות מילה מטעם שכתב המג"א,

משום הכי גם קודם חצות העמידו חכמים דבריהם כעין דאורייתא, ואם כן אין להעמיס כלל בדברי המג"א דכוונתו למילה בזמנה לפי"ז.

ואף מדברי הרשב"א בשבת (דף קל"ב ע"ב) לחד תירוצא משמע דגם במילה שלב"ז שייך האי ק"ו, דאם דוחה שבת החמורה צרעת הקלה לא כ"ש, אע"ג דשלב"ז לא דחי שבת ע"ש, מ"מ כל הראשונים לא כתבו כן, וגם הרשב"א לא כתב כן אלא לפרש לשון הברייתא לפי ההור"א, אבל לפי מאי דמסיק רבא שם לא שייך האי ק"ו אלא למילה בזמנה דוקא יעו"ש היטב.

ועוד דאפילו נימא דמתניתין מיירי אפילו במילה בזמנה דמסתמא תנן, וכן משמע גם מלשון הרי"ף והרא"ש והטוש"ע, וה"ט דחכמים העמידו דבריהם בכאן אעפ"י שאם היה המצוה מדאורייתא היתה נדחית מפני מילה, מ"מ הבו דלא לוסיף עלה ואין ללמוד לענין אחר חצות לדחות מילה בזמנה לגמרי, וכ"ש לפי מה שתפסו המפרשים הנ"ל בדעת התוספות בשם הרשב"א דחולק בעיקר היסוד וס"ל דלמהר המצוה אינו דוחה שבת, אם כן מהא דהעמידו חכמים דבריהם לאחר זמן המילה לבו ביום לא נוכל למילף לדחותה למחר. וע"כ נראה מוכרח מכל האמור דמצות תשבתו לאחר חצות נדחה מפני מילה בזמנה, והמג"א מיירי דוקא במילה שלב"ז, ועפ"י א"ש מה שהקשה המחזה"ש על המג"א דאף מילה שלב"ז עובר בכל שעתה, ולכאורה מאן יימר לן דהמג"א לא מיירי ממילה בזמנה דמבואר להדיא ברפ"ק דמכלתין דאין חיוב להקדימה אלא מדין זריזין לבר, ולפמ"ש א"ש דבמילה בזמנה א"א לכלכל דברי המג"א כלל כמ"ש.

ומה שכתב המג"א (סימן תרפ"ז סק"ה) עלה דאיתא שם דמבטלין ת"ת לשמוע מקרא מגילה ק"ו לשאר מצות של תורה שכולם נדחים מפני מקרא מגילה, וכתב הרמ"א וכ"ז לא מיירי אלא בדאיכא שהות לעשות שתיהן אבל אם א"א לעשות שתיהן אין שום מצוה דאורייתא נדחית מפני מקרא מגילה, והוא מדברי התוספות והר"ן רפ"ק דמגילה יעו"ש. וכתב המג"א דה"ה מילה ומגילה, אבל בת"ה (סימן רס"ו) צידד לומר איפכא דכשיש שהות יקדים המילה וכשאין שהות יקרא המגילה, ונ"ל הטעם דיכול למול בתשיעי (כ"ה) עסס"י תרצ"ג עכ"ל. אלמא דגם מילה בזמנה נדחה למחר מפני מקרא מגילה דרבנן, וכ"ש דיש לומר דנדחה מפני עשה דתשבתו דאורייתא דחמיר דעובר בכל שעתא. נראה דשאני התם דברפ"ק דמגילה יליף מקרא דמבטלין עבודה מפני מקרא מגילה, והנה דעת התוספות והר"ן דאינו אלא לאחר העבודה ולא לבטלה לגמרי וכמ"ש הרמ"א הנ"ל, אבל הת"ה נראה דחולק ע"ז וכן בביאור הגר"א (שם סק"ה) דחה דעת הר"ן יעו"ש, והנה מכיון דיליף דמקרא מגילה

דוחה עבודה אע"פ דדחיא שבת, תו אין לומר דמילה בזמנה לא תדחה מפני מגילה מפני חומר שיש בה דדחיא שבת, דלא עדיפא מעבודה ואדרבה עבודה נדחה מפני מגילה בטלה לגמרי, אבל מילה אפשר לקיימה למחר ואם כן כ"ש דנדחית מפני מגילה, וכעין דאמר הש"ס בפ' ר"א דמילה דמילה קילא משאר דאם עבר זמנה לא בטלה מצותה, והא דאם יש שהות יקדים המילה הוא מטעם המבואר בשו"ע סס"י תרצ"ג יעו"ש וזהו מה שרמז המג"א בסופו, [ועיין בשלטי גבורים בסוף דברי המרדכי בשבת שהביא מתשובות הגאונים שנשאלו לענין מילה בר"ה אם קודמת לתקיעת שופר, והרבה רצו לאחר המילה עד לאחר התפלה והשיב מר ר' יעקב גאון דמנהג כשר להקדים המילה להתקיעת שופר, ועוד דמצוה מן המובחר להיות מקדימין בהשכמה משום דזריזין מקדימין למצות ואין נכון לאחרת יעו"ש, ועיין בשו"ע או"ח (סימן תקפ"ד ס"ד) ובביאור הגר"א שם, ובתה"ד (סימן רס"ה) יעו"ש. ויש לפלפל בזה ע"פ הדברים שנבארו ואכמ"ל].

[ו] ואנב אורחא ארשום בזה מה שאמר חכם אחד להעיר על דברי המג"א שתפס בפשיטות דתשבתו חמיר ממילה מדברי הרמב"ם (פ"ג מהלכות חמץ הל"י) וז"ל, מי שהניח עיסה מגולגלת בתוך ביתו ויצא ונזכר אחר שיצא והוא יושב לפני רבו והיה ירא שמא תחמיץ קודם שיבא הר"ז מבטלו בלבו קודם שהחמיץ, אבל אם החמיצה אין הביטול מועיל כלום אלא כבר עבר על לא יראה ולא ימצא וחייב לבער מיד כשיחזור לביתו עכ"ל, ומבואר מדבריו דנדחה עשה דתשבתו מפני כבוד רבו ואינו חייב לחזור לביתו מיד אע"פ שכבר החמיצה עכ"ד.

אולם דברי הרמב"ם לכאורה קשים להולמם דנהי דכבוד רבו חמיר מתשבתו, משום דהך חומרא דיש בהשבתה דכל שעתא ושעתא עבר עלה איתא נמי בכבוד רבו, אבל כיון דאיכא גם בל יראה ובל ימצא אם כן האיך אתי עשה דכבוד רבו ודחי ל"ת ועשה דהשבתה, והטוש"ע השמיטו דין זה יעו"ש וצע"ג.

ולחומר הנושא י"ל לפי המבואר פ"ק דיבמות (דף ו' ע"א) עלה דילפינן מקרא דאיש אמו ואביו תיראו ואת שבתותי תשמורו כולכם חייבים בכבודי דאין כיבוד אב ואם דוחה שבת ומוקי לה בלאו דמחמר דשאר מלאכות הו"ל ל"ת שיש בהו כרת ובלאו קרא נמי לא דחי, ופריך אלא דקיי"ל דאתי עשה ודחי ל"ת נגמר מהכא דלא דחי, ובתד"ה נגמר הקשו וז"ל וא"ת והיכי נגמר מהכא דלא דחי דלמא שאני הכא דהוי עשה ול"ת, דהא כתיב וביום השביעי תשבות למען ינוח שורך וחמורך, ומשו"ה הוא דלא דחי אבל לאו גרידא לעולם נילף מכלאים בציצית

דאפילו שלב"ז אין חיוב להקדים אלא מדין זירוז לבד ועיין רפ"ק דפסחים (דף ד' ע"א) שהובא ג"כ הך ברייתא בשינוי לשון קצת יעו"ש.

ואע"פ שכתב הרמב"ם (שם הל"ב) נתעלם מב"ד ולא מלוא אותו כשיגדל הוא חייב למול את עצמו וכל יום ויום שיעבור עליו משיגדל ולא ימול את עצמו הרי הוא מבטל מ"ע עכ"ל, ולכאורה הוא כדברי המחמה"ש הנ"ל דהחיוב הוא בכל שעתא, אמנם נראה דדוקא לאחר שהגדיל הדין כן דאז החיוב הוא על עצמו של הנימול דחיובא אחריתי הוא ואינו כלל מענין מצות האב שהרי נתחדש עליו גם חיוב כרת דליתיה במצות האב, והך מצוה הוא בכל שעתא ושעתא שהרי ערלתו מחייבתו, משא"כ מצות מילה שעל האב חדא הוא, וכמו שאתא אומר במצות שמיני שאין חיובה להקדים אלא מדין זירוז לבד כמו כן הוא בתשיעי שהרי לא נתוסף על האב חיוב חדש בתשיעי, אלא דאותה המצוה שיש על האב בתשיעי היתה גם בשמיני, רק החיוב של מילה בשמיני מתבטל ממנו לאחר שעבר שמיני אבל לא שיתוסף חיוב חדש מתשיעי ואילך וזמנה עד שיגדל הבן לדעת הרמב"ם, ולדעת הרשב"א בתשובה (ח"ב סימן שכ"א) אין לה הפסק לעולם, וכן משמע גם מדברי התוס' בקדושין (דף כ"ט ע"א) ד"ה אותו יעו"ש פ"ג.

ובן מוכח מדברי הרמב"ם (שם הל"א) שכתב ומצוה על האב למול את בנו ועל הרב למול את עבדו עבר האב או האדון ולא מל אותן ביטל מ"ע עכ"ל, ולא כתב דכל יום ויום שיעבור ולא ימול מבטל מ"ע כמו שכתב לענין הגדיל הבן, וע"כ מוכח מזה דדעת הרמב"ם לחלק בין מצות האב על בנו ובין מצות הנימול בעצמו, ואע"ג דמדברי הרמב"ם בפיה"מ ס"פ ר"א דמילה משמע לפום רהיטא שאין לחלק בזה, מ"מ המעיין היטב שם יראה שאפשר ליישבם שלא יסתרו דבריו למ"ש כאן, ואיך שיהיה דבריו ברור מללו דבמצות האב בין בזמנה ובין שלב"ז אין החיוב להקדים אלא מדין זירוז לבד, וכן נראה מדברי הש"ס ביומא הנ"ל ע"פ דברי הרשב"א והריטב"א ואם כן מתיישבין שפיר דברי המג"א.

ומה שהעיר המחמה"ש דבסימן (רמ"ט סק"ה ותקס"ח סק"ט) כתב המג"א עצמו להיפך, המעיין שם יראה דמטעם אחר אתי עלה משום דאסור להניחו ערל, ומשו"ה מיקרי זמנו קבוע לענין סעודה אף במילה שלב"ז יותר מפדיון הבן שלב"ז יעו"ש.

[ח] ונמצינו למדין מכל האמור לדעת התוס' והרמב"ן והרשב"א דסברי דמילה בזמנה דוחה שבת אף להקדימה לבד בדין הוא דדוחה מצות תשבייתו אף אם יש שהות לקיים מצות מילה, והא דתנן במתניתין דאם יש

דדחי, ואומר ר"י דעשה דכיבוד הואיל ועדיף כולי האי דהוקש כבודם לכבוד המקום חשיב עשה דשבת כמאן דליתא לגמרי והוי כמאן דליכא אלא לאו גרידא עכ"ל ועיעו"ש בחי' הרשב"א. ומעתה נראה דלפי המבואר בב"מ (דף ל"ג ע"א) דכבוד רבו חמיר מכבוד אביו, וכן מבואר במתניתין בסוף כריתות יעו"ש וברמב"ם (פ"ה מהלכות ת"ת הל"א), אין לך כבוד גדול מכבוד הרב ולא מורא גדול ממורא הרב יעו"ש, וביר"ד (ימן רמ"ב) יעו"ש, ואם כן נהי דגלי קרא דכיבוד אב לא דחי ל"ת אבל כבוד רבו דחמיר טפי אתי עשה ודחי ל"ת ועשה דתשבייתו כמאן דליתיה דמי לגבי כבוד רבו החמור יותר מכבוד אביו, ומשו"ה א"ש דברי הרמב"ם דעשה דכבוד רבו דחי עשה ול"ת דהשבתת חמץ ומיירי ברבו מובהק ועיין ספ"ג דב"מ וברמב"ם (שם הל"ט) ועדיין צ"ת¹⁹.

ענף ב

[ז] **אמנם** בעיקר דברי המחמה"ש שתפס לדבר פשוט דמילה שלב"ז כל שעתא עבר עלה ודמי לעשה דהשבתה, ועפי"ז דחה דברי המג"א לא נראה כן אלא דמצות מילה שלב"ז דמי למילה בזמנה לענין זה ואם איחרה אינו עובר אלא על מצות זירוז לבד, וכן מבואר מדברי הרמב"ם (פ"א מהלכות מילה הל"ח) וז"ל אין מלין לעולם אלא ביום אחר עלות השמש בין ביום השמיני שהוא זמנה בין שלא בזמנה שהוא מתשיעי והלאה שנאמר ביום השמיני ביום ולא בלילה מל משעלה עמוד השחר כשר וכל היום כשר למילה אלא שזריזין מקדימין למצוות עכ"ל, הרי מבואר דבין בזמנה ובין שלב"ז אין חיוב להקדים המילה אלא מדין זריזין לבד, דאם כדברי המחמה"ש דמילה שלב"ז כל שעתא עבר עלה ל"ש כלל מצות זירוז דבכל שעתא חיובא אחריתי הוא.

ונראה להביא ראיה לדברי הרמב"ם מדברי הש"ס ביומא (דף כ"ח ע"ב) דתניא וביום השמיני ימול בשר ערלתו מלמד שכל היום כשר למילה אלא שזריזין מקדימין למצוות והך קרא דוביום השמיני ימול לרבות דמילה דוקא ביום אינו אלא למילה שלב"ז דאלו למילה בזמנה מקרא אחרינא נפקא כמבואר בשבת (דף קל"ב ע"א) יעו"ש, וכה"ג הקשו התוס' במגילה (דף כ' ע"א) עלה דקאמר הש"ס דמילה אינה כשרה אלא ביום מדכתיב וביום השמיני ימול, ובתד"ה דכתבי הקשו דהא בשבת דריש מקרא אחרינא יעו"ש מ"ש לתרץ. והטו"א שם תמה ע"ד, ובחי' הרשב"א שם כתב דבדקדוק נקט הש"ס מקרא דוביום השמיני ללמד על מילה שלב"ז שאינה אלא ביום דמהאי קרא נפקא לן ביבמות בפרק הערל יעו"ש וכן כתב שם הריטב"א יעו"ש, ולפ"ז עכצ"ל דהא דנקט בהך ברייתא מקרא דוביום השמיני ימול ללמד שמילה דוקא ביום היינו משום מילה שלב"ז נקטה, ואפ"ה מסיק בברייתא דזריזין מקדימין למצוות, אלמא

עליה חיובא, אבל לפמ"ש דגם מילה שלב"ז אפשר לאחרת
אם כן קושיא זו עדיין צריכה לפנים.

ולכאורה עלה בדעתי ליישב לפמ"ש התוס' בשבת (דף
קל"ב:) ובכתובות (דף מ'). להקשות דאמאי דחי
מילה צרעת הא צרעת עשה ול"ת וניגמר מכאן דעשה
דוחה ל"ת ועשה ותירצו דשאני מילה דנכרתו עליה י"ג
בריתות יעו"ש, ומעתה נראה דהך כללא שכתבו התוס'
דכל שאפשר להמתין למחר ליכא תורת דחייה הוא רק
בעשה הדוחה ל"ת לבד, אבל עשה חמורה שדוחה עשה
ול"ת עדיפא ואפילו אפשר להמתין נמי דחי. ובזה אפשר
ליישוב מה שהקשה הגרע"א בגליון הש"ס פ"ק דיבמות
דמדברי התוס' שבועות (דף ג') ד"ה ועל מבואר דלא
אמרינן ימתין לענין עשה דוחה ל"ת היפך דבריהם ביבמות
שם יעו"ש. ולפמ"ש י"ל דבפ"ק דשבועות דאיירו לענין
עשה דמצורע דאלימא לדחות אפילו עשה ול"ת כמבואר
ביבמות (דף ה' ע"א) תד"ה ואכתי יעו"ש, משו"ה עדיפא
נמי לענין זה דלא אמרינן נמתין למחר, וכיו"ב כתבו
התוס' בפסחים (דף נ"ט ע"א) ד"ה אתי דעשה החמורה
שדוחה עשה הקלה לא בעי בעידנא, אלמא דהיכא
דהדחייה הוא מכח חומר העשה אינה נגדרת בכל גדרי
הדחייה שיש בעשה הדוחה ל"ת, וה"ה להך מלתא דאפשר
להמתין למחר. והא דאמר בשבת (דף קל"ג) ואי איכא אחר
ליעביד אחר כדר"ל דאפשר לקיים שניהם, היינו משום
דמלתא דר"ל אינו דוקא בעשה דוחה ל"ת, אלא שהוא
כללא לכל מקום שלא הותרה רק דחוייה אם אפשר לקיים
בלא הדחייה אינו דוחה דהא הו"ל דחייה שלא לצורך
כלל, ואפילו לענין מילה בשבת להסוברים דלא הותרה רק
דחוייה נמי שייך הך כללא דר"ל כמבואר בתוס' ר"פ ר"א
דמילה (דף ק"ל ע"ב) וכמ"ש לעיל.

[י] וארוחנא בזה ליישב מה שהקשה הש"א (סימן כ"ט)
לשיטת הרמב"ם, דהא דהותר כלאים בבגדי
כהונה הוא רק משום עשה דוחה ל"ת, וכן דעת התוס'
ביבמות (דף ה' ע"ב) ד"ה כולה יעו"ש. אם כן האיך אמרינן
בעלמא דכהן גדול אם רצה לעבוד כל השנה הרשות בידו,
והרי למ"ד אבנטו של כהן הדיוט, ובבגדי כהן גדול לכו"ע
שום כלאים בבגדי כהן הדיוט, ובבגדי כהן גדול לכו"ע
איכא כלאים, שבאבנטו של כל השנה לכו"ע היה כלאים,
ואמאי הותר לו לעבוד כל השנה באיסור כלאים הא אפשר
לעבודה להתקיים ע"י כהן הדיוט, ובכה"ג חשיב אפשר
לקיים שניהם, כדפריך הש"ס גבי מילה בצרעת ואי איכא
אחר ליעביד אחר כדר"ל, אע"ג דעיקר המצוה הוא באבי
הבן יעו"ש.

וראיתי בביאור הגר"א ביו"ד (סימן רס"ה ס"ז) על מה שכתב
המחבר כשהאב עצמו מוהל את בנו הוא מברך

שהות יחזור ויבער, יש לאוקמי במילה שלב"ז אלא דמסתימת
לשון הרי"ף והרא"ש והטוש"ע דמשמע דאפילו בזמנה נמי
מיירי, צ"ל דכאן העמידו חכמים דבריהם בשו"א"ת אף נגד
מילה החמורה, וכמו שהעמידו גם שלא למול מעלות השחר
עד עלות השמש כמ"ש לעיל מדברי הרמב"ם, אבל עכ"פ
הבו דלא לזסיף עלה לדחות מילה בזמנה למחר בשביל
מצות תשביתו, וגם המג"א יודה לזה, ולא איירי אלא
ממילה שלב"ז דתשביתו חמור טפי דעובר בכל שעתא,
אבל מאחר את המילה אינו עובר אלא במצות זירוז לבד.

ועפ"י נראה דמ"ש בתשובת ברית אברהם (חאו"ח סימן י"ד)
ובגליון רש"א (יו"ד סימן ר"ס) לענין מילה בזמנה
ומילה שלב"ז דמילה בזמנה קודמת משום דחביבה מצוה
בשעתה, יפה כווננו דהא משום דהך טעמא דחביבה מצוה
בשעתה דוחה שבת לדעת הראשונים בר"פ ר"א דמילה
הנ"ל, ואם שבת החמורה דוחה, מילה שלב"ז הקלה לא
כ"ש, וראיתי בספר דבר אברהם (סימן ל"ג) להגאון אב"ד
דקובנה שליט"א שדחה דבריהם ותפס לדבר פשוט דדוקא
גוף המילה דוחה שבת ולא הקדמתה. וגם דמילה שלב"ז
החיוב בכל שעתא ושעתא, ולפמ"ש יש פנים מסבירות
לדברי הגאונים הנ"ל, ואף דמדברי הכל בו הובא בד"מ
יו"ד (סימן רס"א) מבואר דבין האב ובין הב"ד עוברים בכל
יום בעשה יעו"ש, מ"מ להלכה נראה מדברי הרמ"א דלא
תפס כן, שהרי בשו"ע שם השמיטו ונמשך אחר לשון
הרמב"ם לחלק בין האב ובין הנימול עצמו יעו"ש היטב.

ועפ"י גם מה שכתב בספר הנ"ל לחדש דמילה בזמנה
שדוחה צרעת מדין עשה דוחה ל"ת כמבואר בשבת
(דף קל"ב) וברמב"ם (פ"א מהלכות מילה הל"ט), אם נראה ביום
השמיני שיתרפא מצרעתו בו ביום אין מלין אותו כיון
דאפשר להמתין לאחר שיעבור הצרעת, וכמ"ש התוס' בפ"ק
דיבמות דכל שאפשר להמתין למחר אין עשה דוחה ל"ת,
משא"כ במילה שלב"ז כיון דחויבה בכל שעתא ל"ש להמתין
למחר דחיובא שיש עליו עכשיו לא יתקיים למחר דחיובא
אחריתי הוא יעו"ש, ולפמ"ש גם במילה בזמנה אע"פ שאין
חיובה להקדים אלא מדין זריזין לבד מ"מ אין להמתין
לאחר שעה לפי מאי דמסיק רבא שם דמילה בזמנה ל"צ
קרא, דאם שבת החמורה דוחה, צרעת הקלה לא כ"ש, ואם
כן לענין הקדמה גופא יש לעשות הך ק"ו דאם הקדמת
מילה דוחה שבת בכדי שלא לאחרת כ"ש שדוחה צרעת
בכה"ג.

[ט] ומה שהעיר בספר הנ"ל לפי דעת התוס' דכל שאפשר
לקיים מצותו למחר אינו דוחה ל"ת, אם כן אמאי
דחי מילה שלב"ז צרעת, הא אפשר להמתין עד שיתרפא
מצרעתו ומזה כתב להסתייע דמילה שלב"ז כל שעתא רכיב

עשה ול"ת ואם כן אין צורך לבא לדין דחיית הצרעת מכח חומר שיש במילה, אלא מצות האב לבד יכולה לדחות הל"ת ככל עשה דוחה ל"ת בעלמא, אם כן תו ליכא לאקשוויי דאי איכא ליעביד אחר דבכה"ג שהוא לא יקיים המצוה אינו בכלל אפשר לקיים שניהם, אלא דתי' זה לא יתכן לדברי הגר"א הנ"ל שכתב בטעמו של המחבר לדעת הרמב"ם דמשו"ה אבי הבן מברך שהחיינו אפילו כשכל אחר מטעם שהוא שלוחו, דלפ"ז עדיין תיקשי דיעשה ע"י שלוחו, אבל דברינו יתכנו לפמ"ש הב"י בב"ה (יו"ד סי' רס"ה) דבא"ח כתב בשם הרמ"ה דגם הרמב"ם שמחייב אבי הבן לברך שהחיינו אינו אלא כשמוהלו בעצמו ולא כשכל אותו אחר יעו"ש.

כתבנו דגוף מצות מילה דוחה צרעת ולא מצות האב עפ"ד התוס' דצרעת עשה ול"ת ורק משום דמילה נכרתו עליה י"ג בריתות הוא דדחי והיינו גוף המילה ובוה ישבנו קושית הש"א ע"ד הש"ס שבת (דף קל"ג) ואי איכא אחר ליעבד אחר. ומצאתי שכוונתי בזה לדברי הפמ"ג (יו"ד סי' כ"ח) ועי' חת"ס (חיו"ד סי' שכ"א) ואכמ"ל. (השמטה)

[יא] **שוב** ראיתי דעיקר הקושיא עדיין במקומה עומדת דהך כללא שכתבו התוס' דכל היכא שאפשר להמתין ולקיים מצותה למחר ליכא תורת דחיה, לא נאמרה דוקא בעשה דעלמא הדוחה ל"ת אלא אפילו במילה החמורה נמי כל דאפשר לקיימה למחר אינה דוחה ל"ת, דהא מבואר בשבת (דף קל"ג ע"א) עלה דאמרין דמילה שלב"ז אינה דוחה יו"ט מנה"מ אמר חזקיה דאמר קרא לא תותירו ממנו עד בוקר שאין ת"ל עד בוקר מה ת"ל עד בוקר בא הכתוב לתן לי בקר שני לשריפתו וכו' יעו"ש, וכיון דעיקר טעמא דאין שריפת נותר דוחה יו"ט הוא מטעם דאפשר להמתין ולשורפו למחר כמ"ש התוס' ביבמות (דף ה' ע"ב) ד"ה כולה ואפ"ה יליף מכאן למילה שלב"ז החמורה שאינה דוחה יו"ט מטעם זה, אלמא דבהך טעמא שאפשר להמתין אין לחלק בין עשה דעלמא ובין עשה דמילה החמורה, ולפ"ז הדרא הקושיא הנ"ל דאיך דחי מילה שלב"ז לצרעת הא אפשר להמתין עד שיתרפא.

לבן נראה לומר דדוקא בשריפת נותר וכיו"ב דברור לן שהמצוה אפשר להתקיים למחר, בזה כתבו התוס' דליכא תורת דחיה כיון דאפשר להמתין ולקיים המצוה אח"כ בלי עבירת הלאו, אבל מילה בצרעת אלו היינו יודעין בודאי שלמחר יתרפא מצרעתו היה שייך להקשות להמתין למחר כמו בשריפת נותר, אבל כיון דבצרעת אין הדבר ברור אם יבא לידי רפואה, אם כן ל"ש כאן הך טעמא דנמתין למחר דהא לא ברירא דע"י ההמתנה תתקיים המצוה למחר דהא אפשר שלא תתקיים גם אח"כ בלי

שהחיינו, ואם המוהל הוא אחר י"א שאין שם ברכת שהחיינו, ולהרמב"ם לעולם מברך האב שהחיינו, וכתב הגר"א וז"ל, כך פסק בפ"ג דמילה, וטעמא שאף שאחר מל הוא שלוחו ומוציאו יד"ת ולכן מברך שהחיינו וכו', ואף שמוטלת על כל ישראל כמ"ש בפ"ק דקדושין מ"מ עליו מיוחדת יתר על מצות כל ישראל כמ"ש הרמב"ם שם וכו', ודברי הרמב"ם נכונים דודאי אף שעושה אחר הוא כאלו עשה בעצמו, ממ"ש בשבת קל"ג א' ואי איכא אחר כו' דארשב"ל כו' ואם איתא הא ודאי עליו המצוה מיוחדת כמ"ש האב כו' עכ"ל, ומבואר מדבריו דס"ל דלא מיקרי אפשר לקיים שניהם ע"י שאחר יקיימנה, דמ"מ כיון דגם עליו חלה מצוה זו ואם יקיימנו אחר הרי לא יקיימנו הוא. אלא דקושית הש"ס הוא דאי איכא אחר ליעביד בשליחותו של האב ונמצא דאבי הבן מקיים המצוה שלא ע"י דחיה, ואם כן מיושב קושית הש"א.

איברא דקושית הש"א עדיין צריכה לפנים לדעת האו"ז שהובא בד"מ יו"ד (סימן רס"ד) דאם האב מוהל אסור ליתן למוהל אחר, והד"מ תמה ע"ז דמ"ש ממצוה אחרת דיכול לעשות שליח יעו"ש, ועכ"פ למדנו מדברי האו"ז דלא מהני שליחות במצות מילה שעל האב וכן תפס הש"ך (בחו"מ שפ"ב סק"ד) בדעת הרא"ש פרק כיסוי הדם (סימן ח') ועיי"ש בקצה"ח באורך, ואם כן שוב א"א לפרש דאי איכא אחר ליעביד אחר בשליחות האב, אלא דכל שעצם המצוה אפשר להתקיים ע"י אחר שלא בתורת דחיה מיקרי אפשר לקיים שניהם, ואם כן תיהדר קושית הש"א דאיך הותר לכ"ג לעבוד כל השנה באיסור כלאים הא מצות עבודה אפשר להתקיים שלא ע"י דחיה בכהן הדיוט.

אבל לפמ"ש דהך דחיה דמילה בצרעת שאני משאר דחיות דעלמא שהרי צרעת עשה ול"ת, ועיקר הדחיה הוא מכח החומר שבמצות מילה דנכרתו עליה י"ג בריתות. אם כן שפיר פריך הש"ס דאי איכא אחר ליעביד ע"י אחר ונמצא דגוף המילה מתקיים ע"י אחר, ומה דהאב לא יקיים מצותו אין בכך כלום כיון דעיקר הדחיה שבכאן הוא מכח החומר שיש במילה, וזהו אינו רק בגוף מצות המילה ולא במצות האב דעל מצות האב לא נכרתו י"ג בריתות נמצא דאין מצות האב דוחה הצרעת כלל אלא גוף המילה, ומשו"ה כל שגוף המילה יכולה להתקיים בלי דחיה הרי הוא בכלל אפשר לקיים שניהם^{טז}.

ועפ"ז יתיישב מה שהקשה המנ"ח (מצוה תקפ"ד) על מה שהשמיט הרמב"ם הך דינא דאי איכא אחר ליעביד אחר, ומשמע מדבריו דבכל גווני מותר לאבי הבן למול והוא נגד דברי הש"ס יעו"ש, ולפמ"ש א"ש מאד דהא דעת הרמב"ם דמילה דוחה צרעת מטעם עשה דוחה ל"ת כמבואר בדבריו (כפ"א מהלכות מילה הל"ט), אלמא דלא ס"ל דצרעת

הרשב"א שבת (שם), א"כ אין לחלק בין כיסוי למילה שלב"ז וזהו שיטת הר"ן ג"כ.

ומ"ש התוס' בפרק במה מדליקין (שם) לאחר שהקשו דבפ"ק דביצה משמע דרבא אית ליה דיו"ט עשה ול"ת וז"ל, ודוחק למימר דהש"ס נחא ליה למיפרך דיו"ט עשה ול"ת למאי דקיי"ל כרב אשי, אבל רבא אע"ג דל"ל דיו"ט עשה ול"ת מ"מ אין כיסוי דוחה יו"ט מקרא דלכדו עכ"ל. כוונתם נמי כמ"ש דאין לדמות כלל כיסוי למילה שלב"ז דבכיסוי ספק הוא אם יתקיים מצותה למחר, והמהר"ם שם פירש בכוונתם דמלשון הש"ס משמע דרבא הדר משום הך קושיא דיו"ט עשה ול"ת, ועפ"י נכנס שם בדחוקים שכתב להקשות דאמאי קרו התוס' לכיסוי מצוה שאפשר לקיים למחר הא אם ימתין למחר יבלע הדם בקרקע ולא יהא רישומו ניכר, ותירץ משום שהוא יכול לשחוט ולכסות מעי"ט יעו"ש, ודבריו צ"ע דמאי מועיל שהיה יכול לשחוט ולכסות מערב יו"ט, מ"מ השתא שייך לומר עשה דוחה ל"ת, והיכן מצינו הך כללא דכל עשה שהיתה יכולה להתקיים אתמול שלא ע"י דחייה שלא תדחה תו ל"ת. ועוד דל"ש לומר כלל שהיה יכול לשחוט מעי"ט דהא שחיטה אינו בכלל מכשירין וממילא גם הכיסוי שהוא אחר שחיטה אינו בכלל אפשר לעשותו מעי"ט ולא גרעי משאר מכשירין שנתקלקלו ביו"ט כגון נשבר הסכין וכיו"ב דמותר כמבואר בביצה (דף כ"ח) וברא"ש והג"א יעו"ש, אלא דזהו אפשר ליישב דעדיין אפשר לטחון היטב הרגבים שלא יצטרך לעשות כתישה למחר, וגם מ"ש המהר"ם לדבר פשוט דאם ימתין עד למחר יבלע הדם בקרקע, מבואר הדבר להיפך בחידושי הרשב"א (שם) שהקשה דבלא"ה אסור לכסות ביו"ט דהא אפשר לקיים שניהם, כד"ל דימתין עד הערב כדאמרין בחולין בפרק כיסוי הדם גבי השוחט לחולה בשבת שאינו מכסה עד הערב יעו"ש, אלמא דאין הדם נבלע ביום עד שלא יוכל עוד לכסות בערב דמ"מ רישומו ניכר, וע"כ נראה דכוונתם למ"ש דאם נמתין לערב שמא יבלע הדם, ואע"ג שהרשב"א הביא מהסוגיא דחולין שמכסה לערב, הנה הסוגיא שם מבואר רק שאסור לכסות בשבת, אלא דבתוספתא פרק כיסוי הדם איתא השוחט בשבת וביהכ"פ אע"פ שמתחייב בנפשו כיון שחשיכה אם היה הדם קיים חייב לכסות עכ"ל, אלמא דלא ברירא לן אם לא יבלע עד שחשיכה מדלא תני בסתמא חייב לכסות בערב, וכיון דמספקא לן אם יתקיים מצות כיסוי לאורתא משו"ה לא חשיב אפשר לקיים למחר כמו מילה שלא בזמנה, ולדברי הרשב"א שתפס דבודאי יתקיים מצות כיסוי לערב כמו שמבואר למעין בדבריו שם צע"ק ליישב לשון התוספתא ובמרוצת דבריו בסמוך יתיישב זה, ועיין בפנ"י בפ"ק

דחייה. וכיו"ב כתב הרשב"א בחידושו בפ"ק דביצה (דף ח' ע"ב) לענין כיסוי הדם ביו"ט, דמשו"ה לא מיקרי אפשר לקיים שניהם להמתין עד למחר דדלמא מטריד ולא יוכל לקיים ונמצא העשה דחוי מפני הל"ת, ואע"ג דהרשב"א נקט הך טעמא רק לרווחא דמלתא וכמבואר מדבריו בפ"ב דשבת (דף כ"ד) דאתי עלה מטעם דמחויב לקיים עכשיו וחביבה מצוה בשעתה, ועי"ש בחי' הרמב"ן מ"מ אנן לשיטת תוס' קיימין ושפיר יש לחלק כן, ואף שביארנו לעיל דהך כללא דאפשר לקיים שניהם אינו ענין לכללא דאפשר להמתין למחר, ואם כן אין ראיה מדברי הרשב"א, מ"מ הדברים נתנו להאמר מצד עצמם דדוקא בנותר וכיו"ב גלי קרא שבודאי יבא לידי קיום המצוה בלא דחייה ולא בעלמא דאפשר שלא יתקיים, ויש לעשות סמוכין לחילוק זה מדברי המהרש"א שבת (דף קל"ב ע"ב) תד"ה האי עשה ויתבאר בסמוך.

[יב] וראיה לזה נראה מדברי התוס' ביצה (דף ח' ע"ב) עלה דפריך התם דלמה מותר לכסות דם ביו"ט ע"י כתישה הא אין עשה דכיסוי דוחה ל"ת ועשה דיו"ט, וכתבו בתד"ה ס"ס וז"ל, ותימא דהכא משמע לרבא דאית ליה עשה ול"ת מדדחיק נפשיה לשנויי. ובפרק במה מדליקין (דף כ"ד:) אמר רבא הוא ולא מכשיריו לבדו ולא מילה שלב"ז ורב אשי אמר יו"ט עשה ול"ת וכו', משמע דרבא ל"ל ההוא טעמא, וי"ל דגמרא דחיק נפשיה לאוקמי מלתא דרבא אליבא דהלכתא דיו"ט עשה ול"ת, אע"ג דרבא עצמו ל"ל ההוא סברא עכ"ל. וכוונת דבריהם מבואר במהר"ם דהא דמסיק הש"ס אלא אמר רבא לא מדברי רבא הוא דלרבא עצמו ל"ק מידי דשפיר שייך לומר דעשה דכיסוי דוחה ל"ת, רק הש"ס מסיק כן כדי ליישב מימרא דרבא אליבא דהלכתא דקיי"ל כר"א דיו"ט עשה ול"ת יעו"ש. ולכאורה תמוה דהא גם לרבא תיקשי אמאי דחי מצות כיסוי ל"ת דיו"ט וכי עדיף ממילה שלב"ז דאינו דוחה יו"ט אע"פ דאתיא מק"ו וכ"ש כיסוי הדם, ומצאתי בחי' הר"ן בשבת (שם) שכתב לתרץ כן קושית התוס' דרבא עצמו מתרץ כן משום דלטעמיה נמי תיקשי דכיסוי דמי למילה שלב"ז דיליף מקרא דלכדו יעו"ש, וע"כ צ"ל דלשיטת התוס' דעיקר טעמא דאין שריפת נותר ומילה שלב"ז דוחה יו"ט אע"ג דבעלמא עשה דוחה ל"ת משום דאפשר לקיים אחר יו"ט, א"כ כ"ז שייך רק בשריפת נותר ומילה דודאי יתקיים למחר, משא"כ בכיסוי דאפשר שינגב הדם ולא יתקיים מצות כיסוי למחר, בכה"ג לא גלי קרא, ורק לדעת הראשונים דהתם גלי קרא דכל מצוה שאין זמנה קבוע אינו דוחה י"ט ואין למדין ממנה לעלמא דאין עשה דוחה ל"ת מה"ט, עיין יראים (מצוה ד"ש) ובחי'

דחי י"ט לרבא, וי"ל דלא קפיד רבא בהא וכיסוי נמי לא דחי מלבדו, ומיהו לא מהנך קושיא מתרץ לה רבא, אלא או משום דמסתבר ליה טעמא בתרא, או משום דגמרא הוא דמקשי עליה הך קושיא ולא רבא עכ"ל, הרי מבואר דספוקי מספקא ליה להרמב"ן אם יש לדמות כיסוי למילה לענין הך טעמא דיש לקיים מצותה למחר או לא, והיינו מטעם שכתבנו לעיל דאין לומר דכוונתו דכיסוי לא דחי מטעם מכשירין כמ"ש הרשב"א בביצה הנ"ל, דאם כן הו"ל למימר מטעם מכשירין ולא מקרא דלבדו, ולפ"ז שפיר יש לומר דמה דמספקא ליה להרמב"ן מיפשט פשיטא ליה להתוס' כמו שנתבאר.

[יד] איברא דצל"ע לפי דעת הרמב"ן רפ"ק דיבמות (דף ד') בהא דאמרינן שם אליבא דתנא דבי רבי ישמעאל דאפילו צמר לפשתים ופשתים לצמר, וכתב הרמב"ן וז"ל, פי' ול"ל דר"ל דאמר לקמן (דף כ') כ"מ שאתה מוצא עשה ול"ת אם אתה יכול לקיים שניהם מוטב ואם לאו יבא עשה וידחה ל"ת, דהא פשתים לצמר יכול לקיים את שניהם הוא ואפילו הכי דחי, וה"נ אמרינן עלה במנחות וכו' עכ"ל, ובחי' הרשב"א חולק ע"ז וז"ל, ודוקא לבן של צמר בשל פשתים ושל פשתים בשל צמר בדלית ליה ממינו וא"א לקיים מצות ציצית בלא דחיית ל"ת, אבל היכא דאיכא ממין הכנף אין מטילין לו אלא מינו, וכדר"ל דאמר ד"ל כ"מ שאתה מוצא עשה ול"ת אם אתה יכול לקיים את שניהם וכו', ואם נפשך לומר יוציא חוטין מן הבגד עצמו ויטיל בכנף ולעולם לא משכחת לה דליכא מינו הא ליתא דכל היכא דאין לו אלא בקריעת הכנף ובהפסד טליתו הר"ז כמי שאין לו מינו, והא דתנא דבי ר"י לא מפקא מדר"ל וכו', אלא שראיתי לגדולי המפרשים דפירשו דתנא דבי ר"י אתיא דלא כר"ל ונסמכו על מ"ש במנחות וכו' עכ"ל, ומבואר מדעת הרמב"ן דכל שהדבר אפשר מצד הדין אע"פ שעכשיו א"א מצד המציאות מיקרי אפשר לקיים שניהם, ומשו"ה ס"ל דבלבן לא הותר אליבא דר"ל פשתים לצמר וצמר לפשתים אע"פ שאינו מוצא את מינו כיון שהיה אפשר למצוא את מינו, וכן מבואר גם בדברי הב"י באו"ח (סימן י"א) וז"ל וכתב רבינו ירוחם חוטי פשתן פוטרין בבגד של צמר, וכן בהיפוך דכלאים בציצית מותר ודוקא כשאינו מוצא ממינו, אבל אם מוצא ממינו לא יטיל בו כלאים כדאמר ר"ל כ"מ שאתה מוצא עשה ול"ת וכו'. ואיני נראה לי אלא אע"פ שאינו מצוי לו ממינו מאחר שאפשר לקיים את שניהם אילו היה מצוי לו לא דחינן את ל"ת עכ"ל הב"י, ודברי הב"י הוא כשיטת הרמב"ן הנ"ל, ולפ"ז האין כתב הרמב"ן דלרבא לדידיה כיסוי דוחה י"ט ומותר לכותשו מטעם עשה דוחה ל"ת, הא אפשר לקיים שניהם אלו היה מוצא עפר תיחוח שא"צ כתישה כלל ורבא

דביצה (שם) שתפס ג"כ דספק הוא אם יבלע הדם לערב והביא כן מדברי הרא"ש (שם סימן י"א) יעו"ש היטב וע"ע ברמב"ם (פ"ד מהלכות שחיטה הל"ד) דמשמע קצת כדברי הרשב"א.

[יג] הן אמת שכעין דברי המהר"ם מצאתי בחידושי הרשב"א פ"ק דביצה (דף ח') שהביא קושית התוספות דהא רבא ל"ל די"ט עשה ול"ת, ולמה דחיק לשנויי וכתב דהם ז"ל תירצו דמ"מ הוי מצי למיפוך דהא אין עשה דכיסוי הדם דוחה יו"ט משום דדרשינן הוא לבדו הוא ולא מכשירין במכשירין שאפשר לעשות מעי"ט מיהא לכו"ע, ותלמודא הוא דנקט טעמא דר"א משום דפשיטא טפי עכ"ל, אבל כוונת הרשב"א הוא לשיטת הראשונים דלא ילפינן מכאן לעלמא דלא לידחי ל"ת בכה"ג, ומשו"ה כיון דגלי קרא דמכשירין לא הותרו ביו"ט ה"ה כתישה ביו"ט לכסות הו"ל מכשירין שאפשר לעשותן מעי"ט, ואע"ג דהיה מן הדין להתיר בכיסוי מדין עשה דוחה ל"ת אף במכשירין, מ"מ כמו שאנו אוסרין מילה שלא בזמנה אע"ג דשייך בעלמא בכה"ג עשה דוחה ל"ת, אלמא דכאן ביו"ט גלי קרא דלא דחי מאיזה טעם שיהיה, והא דהוצרכו לבא מדין מכשירין ולא כתבו בפשוטו דדמי למילה שלא בזמנה דיליף מלבדו, וכמו שכתבו התוס' בשבת הנ"ל משום דכיסוי שאני דאפשר שינגב הדם ולא יתקיים המצוה כלל.

ומ"ש התוס' בפסחים (דף מ"ז ע"ב) ד"ה אחרישה ובכה"ג שאם היה מבקש עפר אחר ינגב הדם או יטשטש ע"י מים ולא יקיים מצות כיסוי, וכן כתבו (שם) ד"ה כתישה וכגון שאם היה הולך לבקש עפר אחר היה הדם נבלע בקרקע עכ"ל, ולכאורה משמע מדבריהם דבעי דוקא שבודאי לא יתקיים מצות כיסוי בלא"ה, אבל אם מספקא לן שמא לא יתקיים ליכא תורת דחייה דאל"כ היה סגי שמא ינגב הדם או שמא יבלע בקרקע. אמנם לק"מ דדוקא בגווי שכתבו התוס' דרוצה לקיים המצוה מיד ע"י שילך לבקש עפר תיתוח, א"כ לא שייך כלל לספוקי דשמא יבלע הדם או ינגב מיד דזהו דבר שאינו מצוי כלל, ולהכי הוצרכו להעמיד דמיירי בכה"ג שאנו יודעים שהדבר הוא כן דרך מקרה, אבל בביצה (שם) דאנו דנין שאפשר לקיים המצוה ע"י שנמתין לערב, בכה"ג בודאי הוי מקום ספק מצד עצמו דשמא ינגב הדם או יבלע בקרקע בזמן ארוך כזה.

שוב ראיתי בדברי הרמב"ן בשבת (דף כ"ד) שהקשה על דברי רבא בפ"ק דביצה דלמה דחיק לשנויי על קושיא די"ט עשה ול"ת, וכתב לתרץ וז"ל, וא"ל דרבא התם לאו משום האי קושיא הדר ביה, ואפשר לדידיה ה"נ דאתי עשה דכיסוי ודחי ל"ת די"ט ולא ממעט מלבדו אלא מילה שלב"ז דמקיים עשה דידה למחר אבל כיסוי כיון ששחט

אית ליה דר"ל כמבואר בפ"ב דיבמות (דף כ' ע"ב) יעו"ש
וצ"ע.

ואין לפרש דברי הרמב"ן דמשו"ה מיקרי אפשר לקיים שניהם בלבן לא מטעם שכתב הב"י דאילו היה מוצא את מינו וחשיב אפשר לקיים מצד הדין, אלא משום דס"ל דלעולם לא משכחת לה שאינו מוצא את מינו שהרי אפשר לן להוציא חוטין מן הבגד עצמו ויטיל בכנף וכמ"ש הרשב"א, ופליג על סברת הרשב"א דכל דאינו מוצא אלא בקריעת הכנף ובהפסד טליתו מיקרי א"א לקיים שניהם משום דמחויב לבזבז ממנו שלא יעבור איסור תורה. ז"א דעדיין לא מיקרי אפשר לקיים בכה"ג כמ"ש הריטב"א בפ"ק דיבמות (שם) וז"ל, ק"ל הא ניחא צמר לפשתים למצות תכלת שא"א אלא בצמר וכיון שא"א לקיים שתיהן יבא עשה וידחה ל"ת שאין אומר לו שיפשוט טליתו אלא פשתים לצמר חוטי לכן הוא, ואפשר בשל צמר, ואמר ר"ל כל מקום שאתה מוצא עשה ולא תעשה אם אתה יכול לקיים שתיהן אין עשה דוחה לא תעשה כדאיתא במנחות, יש שפי' בתוס' דהא פליגא אדר"ל ויש מי שפירש דהכא מיירי כגון שאינו מוצא כלל חוטי צמר ואין לו למלול מטליתו דבעי טווי הלכה למשה מסיני וכל כה"ג א"א לקיים שתיהן קריא ביה עכ"ל, וא"כ תיקשי על דברי הרמב"ן דאיך אפשר לפרש דמשו"ה מיקרי אפשר לקיים על ידי שיוציא מן הבגד הא לאו טווי הוא, ומה שהוצרך הרשב"א למיתי עלה מטעם הפסד טליתו חדא מתרי טעמא נקט, ועדיפא קאמר דאפילו בבגד שהוא כלו טווי גם כל חוט בפ"ע ג"כ לא משכחת לה, אבל אין להוכיח מזה דתנא דבי ר"י פליג אדר"ל מה"ט דהא בסתם בגדים שאין כל חוטיו טוויים בפ"ע אלא בסוף הבגד לבד כמבואר בחי' הרמב"ן בנדה (דף ס"א) יעו"ש באורך א"כ אם יוציא מן הבגד עדיין לאו טווי הוא, ואף שאפשר לתקנו ולהכשירו, מ"מ בכה"ג בודאי לא מיקרי אפשר לקיים שניהם לא מיבעי לדעת הרמב"ן בפ"ב בשבת (דף כ"ד) דכל שאפשר להמתין לא מיקרי אפשר לקיים שניהם, אלא אפילו לדעת התוס' בפ"ק דיבמות (דף ה') דבכה"ג לא דחי, מ"מ אין זה מטעמא דר"ל אלא מקרא דנותר יליף יעו"ש, ועוד דבמצוה כה"ג שהיא נוהגת בכל שעתא כציצית וכיו"ב בודאי ל"ש לומר דימתין לאחר שעה דהא לאחר שעה, מצוה אחריתי היא וע"כ דדעת הרמב"ן הוא כדברי הב"י הנ"ל.

והנה הש"א (סימן צ"ו) עמד בעצמו על סברא זו להסתפק דאפשר דבכה"ג דאלו היה מוצא מינו חשיב אפשר לקיים שניהם. והכריח מסוגיא דשבת (דף קל"ג ע"א) דפריך שם גבי מילה בצרעת ואי איכא אחר ליעבד אחר כדר"ל, ומשני דליכא אחר, אלמא דלא אמרינן אלו היה מוצא אחר לא דחי יעו"ש. אמנם לדעת הרמב"ן לא תיקשי מסוגיא זו

עפ"י מ"ש הר"ן בשם הרא"ה שם להקשות דמאי פריך ואי איכא אחר ליעבד אחר, הא גלי קרא דבשר דצרעת הותרה לגבי מילה ולא מטעם דחייה אתינן עלה, ותריך דעיקר קושית הש"ס הוא דלמה הוצרכה התורה לדחות איסור בכדי, ומשני דקרא נצרכה בדליכא אחר וממילא אפילו בדאיכא אחר ג"כ הותרה, ומימרא דר"ל לסימנא בעלמא נקטה יעו"ש וא"כ י"ל דלדעת הרמב"ן יתפרש הסוגיא עד"ז ואף דלכאורה משמע מלשון הרמב"ן בשבת (שם) דמילה בצרעת דחוייה מ"מ המעיין בדבריו שם יראה דשפיר אפשר לומר למסקנא דדעתו דמילה בצרעת הותרה יעו"ש היטב, ולפי"מ שיתבאר בסמוך מפירוש ר"ח דהסוגיא מיירי לענין מילה בזמנה בלא"ה א"ש בפשיטות דכל דליכא אחר נמצא דאין מצות האב דוחה לצרעת אלא גוף המילה בזמנה הוא הדוחה, והתם בודאי מודה הרמב"ן דל"ש הך כללא דאילו היה מוצא אחר, משום דמילה בזמנה אינה נגדרת בכל דרכי הדחייה ועיין ביו"ד (סימן רס"ו סעיף י"ד) ובביאור הגר"א שם יעו"ש היטב ואכמ"ל.

ענף ג

[טו] והנה בעיקר היסוד שכתבנו לעיל דלמהר מצות מילה בזמנה דוחה שבת וצדדנו שכן דעת כל הראשונים באין חולק, מצאתי כעת פירוש רבינו חננאל בשבת (דף קל"ג ע"א) עלה דפריך שם ואי איכא אחר ליעבד אחר ומשני דליכא אחר, וכתב הר"ח וז"ל, ופרקינן דליכא אחר ואם נאמר להמתין עד שיבא אחר וימול ביטלנו וכיום השמיני ימול שהוא עשה עכ"ל, ומבואר מדבריו דאם לא יתבטל מצות מילה בשמיני אין לאב למול אלא נמתין עד שיבא אחר אע"פ שעיי"ז יתאחר המצוה, ולא אמרינן אם שבת החמורה נדחה כדי שלא יתאחר המילה כ"ש צרעת הקלה כמו דמסיק רבא (שם) לעיל הך ק"ו לענין גוף מילה בזמנה שדוחה צרעת מהך ק"ו ולא צריך קרא, וע"כ מוכח מדבריו דשבת לא נדחה רק מפני גוף המילה, אבל לא למהר מצות מילה וזהו נגד דעת התוס' והראשונים הנ"ל. ונראה דאין ראיה מזה, דהנה לעיל פריך רב ספרא לרבא ממאי דשבת חמירא דלמא צרעת חמירא שכן דוחה את העבודה ועבודה דוחה את השבת, ומסיק רב אשי דהא דדחיא צרעת לעבודה לא מטעם חומרא דצרעת אלא משום דלאו בעידנא הוא דבשעת קציצת הבהרת עדיין לא מתקיים עשה דעבודה, ומסיק דרבא ורב ספרא תנאי היא, דתניא בשר ואע"פ שיש שם בהרת ימול דברי ר"י רבי יונתן אומר אינו צריך שבת חמורה דוחה צרעת לא כ"ש ויעו"ש בתד"ה הדר. ומעתה נראה דסוגיא דהכא כיון דקאי לאוקמי קרא דבשר דמיירי באומר לקוץ בהרתו מתכוין, ולפי פירוש ר"ח הנ"ל דקאי במילה בזמנה אלמא דלא מצי יליף מק"ו דשבת חמורה דוחה צרעת לא כ"ש, דאל"כ לא צריך קרא דבשר

מדברי התוס' בחולין (דף פ"ד ע"ב) ר"ה תקיעת שופר משמע דספק מצוה ל"ח צורך היום, ועי' בתשו' שאגת אריה (סי' ק"ז) שהאריך בזה, ומ"ש החת"ס דקטן למולו מאי אסורא איכא הא חי נושא את עצמו לק"מ דכיון דאינו יכול להלך ברגליו ככפות דמי וכמבואר בשבת (דף צ"ד.) וע"ש בפי' ר"ח ובתוס' (ר"פ ר"א דמילה) וכבר העירו בזה ואכמ"ל.

(השמטה)

[טז] ודרך אגב ארשום מה דצל"ע קצת בהא דקאמר רב אשי דמשו"ה צרעת דוחה עבודה לא מטעם דחמירא אלא משום דלאו בעידנא, דהא לפ"ז צרעת קולא ועבודה הו"ל עשה חמורה שדוחה את השבת, וכבר כתבו התוס' בפסחים (דף נ"ט ע"א) ד"ה אתי דכל היכא דעשה החמורה דוחה עשה הקלה לא בעי בעידנא, ודוקא בל"ת דחמיר בעי בעידנא יעו"ש, וביאור דבריהם דבפ"ק דיבמות אמרינן דל"ת חמיר מעשה ואפ"ה גלי קרא דדחי יעו"ש, ומשו"ה לא חדית רחמנא אלא בעידנא וכל שאר גדרי הדחייה דומיא דכלאים בציצית אבל עשה החמורה שדוחה עשה הקלה אינו מטעם דחייה מגזה"כ אלא מכח סברא בעלמא אם כן מ"ל בעידנא מ"ל לאו בעידנא. ואם כן לפ"ז אפילו בעשה דוחה ל"ת אם ידעין שהעשה חמורה מהל"ת בודאי לא בעי בעידנא לפ"ז, וכן מתבאר להדיא מד' התוס' זבחים (ל"ג ע"ב) ד"ה לענין, דעשה חמורה שיש בה כרת דוחה ל"ת ולא בעי בעידנא, וכן כתב השיבולי לקט בשם ר"ת לענין עשה דרכים שדוחה ל"ת דלא בעי בעידנא והובאו דבריו במג"א (סימן תמ"ו סק"ב) יעו"ש וע"ע בטו"א בר"ה (דף ל"ב) יעו"ש היטב, וכיון דקיימין השתא דעבודה חמירא שדוחה לאו דשבת וכ"ש דחמירא מלאו דצרעת, ואם כן יש לנו בכאן דין דחייה מצד הסברא כמו עשה חמורה שדוחה עשה הקלה, וה"נ דחי עשה דעבודה החמורה לאו דצרעת הקלה ממנו, ואם כן לא בעי בעידנא כיון דהך דחייה אין אנו למדין מכלאים בציצית, ונראה דכיון דעיקר חומרא דעבודה הוא מכח שדוחה את השבת, ואם כן לא ידעין רק דומיא דהתם דבעידנא דדחי לאו דשבת מתקיים מצות עבודה, ואם כן אין ללמוד מזה לדחות צרעת אפילו שלא בעידנא, והא דנקט רב אשי היכא אמרינן אתי עשה ודחי ל"ת כגון מילה בצרעת או כלאים בציצית הוא רק לסימנא בעלמא ובלא"ה צ"ל כן כמבואר בתוס' שם ד"ה האי עשה ובראשונים שם יעו"ש ועיי' ביבמות (דף ז' ע"א) תד"ה ומה יעו"ש.

ודע דראיתי בפירוש ר"ח עלה דאמר רב אשי כגון מילה בצרעת וז"ל, כלומר אם יש צרעת בערלה בחתיכת הערלה והצרעת עליה נתקיימה המילה שפיר, וכן כלאים בציצית, אבל זה שאמר ויקוץ בהרתו ויעבור חתיכת הצרעת

אלא למילה שלב"ז, וכיון שכן ע"כ מוכח דהשתא קיימין כרב ספרא, ואליבא דהך תנא דצרעת חמירא, ומשו"ה איצטריך קרא דבשר דמילה הקלה דוחה צרעת החמורה, ועוד דלעיל בסוגיא (שם) מבואר דלא איצטריך קרא דבשר אלא לדחות עשה ול"ת דצרעת, דאם צרעת ל"ת לחודא בלא"ה מילה דוחה אותה כמו עשה דוחה ל"ת בכ"מ, ואם כן כיון דהר"ח ס"ל דצרעת הו"ל ל"ת לחודא כמבואר להדיא בדבריו בסוגיא (שם) יעו"ש היטב, ואם כן לא איצטריך קרא דבשר רק מהך סברא דצרעת חמירא משבת שכן דוחה עבודה, ומעתה נראה דנהי דגלי קרא דשבת דחי צרעת אבל לא הדר מהך סברא דצרעת חמירא, וכיו"ב אמרינן בפ"ק דיבמות (ז' ע"א) אטו עשה דוחה לא תעשה לאו ל"ת חמיר מינה וקאתי עשה ודחי לה יעו"ש, ולפי זה דשבת הקלה דוחה צרעת החמורה ממנה, אין לנו אלא במאי דגלי קרא דמצות וביום השמיני ימול בשר ערלתו דוחה את הצרעת ר"ל גוף המצוה של מילה בזמנה ולא להקדימה דע"ז לא גלי קרא, ומכח ק"ו לדון דאם הקדמת מילה דוחה שבת החמורה צרעת לא כ"ש ליכא למימר דהא השתא קיימין דצרעת חמירא משבת ואם כן תו ליכא ק"ו.

ועפ"ז שוב יש לקיים עיקר החידוש הנ"ל באות ח' דאם נראה בשמיני שיתרפא מצרעתו בו ביום אין לדחות לאו דצרעת כדי למהר המצוה, דהא אפשר להמתין עד לאחר שעה לקיים המצוה בלא דחייה, ולא שייך כאן לדחות מכח הק"ו דמה מילה דוחה שבת החמורה כדי למהר המצוה צרעת הקלה לא כ"ש, דהא לפי דעת הר"ח דתפס דצרעת הו"ל ל"ת לחודא תו ליכא ק"ו כיון דצרעת חמירא, וכן לדעת הרמב"ם (פ"א ממילה הל"ט) והסמ"ג (עשין ע"ט) והחינוך (מצוה תקפ"ד) שתפסו כולם דצרעת הו"ל ל"ת לחודא תו ליכא ק"ו הנ"ל.

בתבנו דגם דעת הר"ח דלמהר מצות מילה בזמנה דוחה שבת, אמנם מדברי ר"ח בביצה (דף י"ב) יש לדייק דלא דחי שבת שכ' עלה דמתניתין דפליגי ב"ש וב"ה אם מוציאין קטן ולולב וס"ת לר"ה וז"ל נקטינן לולב למצותו וקטן למולו וס"ת לקרות בו עכ"ל והחת"ס (חאו"ח סי' קמ"ח) הקשה דר"א ס"ל דמכשירי מילה ולולב דוחין שבת ור"א שמותי הוא וכ' הראשונים דמש"ה נקרא שמותי שלא אמר דבר שלא שמע מרבו וכל דבריו דברי שמאי הם, וכיון דלב"ש מכשירי מילה ולולב דוחין שבת וכ"ש יו"ט ואמאי אין מוציאין לולב וקטן לר"ה ע"ש, וע"כ נראה דמיירי רק למהר המצוה ובכה"ג שא"א להמוהל לבא אצל התינוק וכן בלולב כה"ג דאין שבת נדחה בכה"ג כיון דאפשר להביאו דרך גגות וקרפיפות וליכא ביטול מצוה בזמנה אלא מצות זירוז בלבד ואפ"ה מוציאין לב"ה דמ"מ חשיב צורך היום, וראיתי בחת"ס (שם) שהביא תי' השואל דמיירי בתינוק שלא ידעין דכלו לו חדשיו דמהלינן אותו ממ"נ ומחייב למולו בספק ע"ש, אכן

להכשיר הכהן לעבוד עבודה אינו דומה לאלו, שיתכן שיתחנך הצרעת מעליו והוא לא יעשה עבודה והנה נעקרה אזהרתו שלא לחתוך הצרעת שהוא לאו כמש"ל ולא נתקיימה עבודתו שהוא עשה עכ"ל ומבואר מדבריו דבאופן דברי לן שיתקיים העשה אח"כ שייך תורת דחייה אע"פ שאינו בעידנא. ועפ"י יתיישב מה שהקשה המנ"ח (מצוה א') על דברי התוס' בגיטין (דף מ"א) שכתבו דמשו"ה לא אתי עשה דפ"ו בח"ע וחב"ח ודוחה לאו דלא יהיה קדש משום דאינו בעידנא³, דע"י העראה עובר בלאו והעשה מתקיים רק בגמ"ב, והקשה דהא אפילו בגמ"ב ליכא עדיין מצוה עד שתתעבר ותלד יעו"ש. ולפמ"ש א"ש דכאן שפיר מתקיים העשה אח"כ כיון דרוב נשים מתעברות ויולדות, ומה שהקשה עוד דהא בעי כן ובת ואם כן עדיין לא מתקיים המצוה אפילו אם נידון דחשיב כאלו ילדה עכשיו, לק"מ דכבר כתב הנימוק"י בב"מ (דף ל' ע"א) בשם הר"ן דלא בעינן שיתקיים כל המצוה בשעת דחיית הלאו, אלא כל שמתחיל להתעסק בגוף המצוה סגי, וראיה לזה ממילה בצרעת דהלאו עבר בשעת חתיכת הערלה דהיינו קציצת הבהרת והעשה לא מתקיים אלא לאחר פריעה דמל ולא פרע כאלו לא מל יעו"ש באורך [ובמק"א ישבנו קושיית המנ"ח באופן אחר ואכמ"ל].

[יז] ובגוף דברי הרמב"ם ויתר הראשונים הנ"ל שתפסו להלכה דצרעת אינו אלא ל"ת לחודא, ומשו"ה אתי עשה דמילה ודחי לה כמו עשה ול"ת דעלמא, כבר עמד המ"ל (בפ"י מהלכות טו"צ הל"ה) דזהו נגד דברי הש"ס בשבת (שס), וחתר לעשות פלוגתא דתנאי בזה, והרמב"ם פסק כהך תנא דס"ל דאינו אלא ל"ת לחוד משום דלישנא דרב אשי דאמר כי אמרינן אתי עשה ודחי ל"ת כגון מילה בצרעת מסייעא לזה ע"ש, ואף שאינו מוכרח כ"כ כפי דברי הראשונים הנ"ל דרק לסימנא בעלמא נקט, מ"מ הרמב"ם לא ניחא ליה בזה וס"ל דבדוקא נקט רב אשי כן דצרעת אינו אלא ל"ת לחודא.

ונראה להכריח דע"כ אליבא דרב אשי ליכא למימר דצרעת הו"ל עשה ול"ת, דהנה הוקשה לי מכבר לפמ"ש התוס' דמשו"ה לא גמרינן ממילה בצרעת בעלמא לדחות עשה ול"ת משום דנכרתו עליה י"ג בריתות, אם כן אמאי קאמר רב אשי דמשו"ה מילה שלב"ז לא דחיא יו"ט דהו"ל עשה ול"ת ואין עשה דמילה דוחה ל"ת ועשה, והא לענין זה נוכל למילף ממילה בצרעת לדחות עשה ול"ת דמ"ש עשה ול"ת דיו"ט מעשה ול"ת דצרעת. ומצאתי שעמדו בזה המהרש"א והמהר"ם שיי"ף יעו"ש בדבריהם מ"ש לתרץ בזה, אבל דבריהם שגבה ממנו, דמ"ש המהרש"א לתרץ ולחלק ע"פ דברי התוס' בפ"ק דיבמות שכתבנו, דמשו"ה אין שריפת נותר דוחה יו"ט אע"פ דעשה דוחה ל"ת בעלמא

משום דלא בטלה מצותו בכך שאפשר לקיים למחר, ואם כן ה"נ במילה שלב"ז יש לקיים אחר יו"ט, והתוס' לא הקשו רק במילה בצרעת דאין זמן לרפואת הצרעת דהתם בטלה מצותה יעו"ש, ותמוה דהא התוס' כתבו כן רק להנך אמוראי דדרשי מקראי דהנותר או מאינך קראי דמשו"ה ליכא למילף בעלמא דלא דחי עשה ל"ת משום דלא בטלה מצותו, אבל לר"א דלא דריש הנך קראי א"כ מנליה לחלק בין בטלה ללא בטלה כיון דמסברא בעלמא לא הוי ידעינן להמתין למחר דאין זה בכלל דר"ל כמ"ש לעיל, דאם נימא דלרב אשי מסברא בעלמא ידעינן לחלק בין בטלה מצותה או לא א"כ לא הוצרך כלל לומר י"ט עשה ול"ת דהא אפילו ל"ת לחודא גם כן אי אפשר למילף מכלאים בציצית דהתם בטלה מצותה וצע"ג³⁴.

גם מ"ש המהר"ם שיי"ף דשאני לאו ועשה דיו"ט דחמירי מטעם מה ואין ללמוד מצרעת יעו"ש, תמוה דהא הך סברא הוה ס"ד בפ"ק דיבמות לחלק בין לאוי דשבת דחמירי ובין שאר לאוי, עד דמסיק דאין לחלק, וכ"ש לאוי דיו"ט דקולי משבת, וכנראה דהמהר"ם שיי"ף בעצמו הרגיש בזה שכתב לעיין בפ"ק דיבמות יעו"ש, אבל איך שיהיה הדברים קשים להולמם.

וע"כ נראה מוכח מזה דרב אשי פליג בעיקר היסוד וס"ל דצרעת אינו אלא ל"ת לחוד ומשו"ה אתי עשה דמילה ודחי לה ככל עשה דוחה ל"ת בעלמא, ומשו"ה אין ללמוד מזה דעשה דמילה דוחה ל"ת ועשה דיו"ט, ואע"ג דעדיין תיקשי כיון דלפ"ז הא דאיצטריך קרא דבשר משום דהו"א כיון דצרעת חמירא משבת, ואם כן עדיין יש ללמוד מק"ו אם מילה דוחה צרעת החמורה שדוחה עבודה ועבודה דוחה שבת לא כ"ש שדוחה ל"ת ועשה דיו"ט, וז"א דהא מילה שלב"ז דשבת יוכיח שאינה דוחה את השבת וה"ה ליו"ט. ועוד יש ליישב בכמה אנפי. ועכ"פ נראה דמזה יצא להרמב"ם ודעימיה דסברי דכיון דלר"א ע"כ מוכח דלא ס"ל דצרעת עשה ול"ת, וכיון דקיי"ל כרב אשי כמבואר ברמב"ם (פ"ג מהלכות יו"ט הל"ח) יעו"ש ממילא קיי"ל נמי בהא דצרעת אינו אלא ל"ת לחודא.

[יח] **איברא** דעדיין צריך ליישב הקושיא לדעת התוס' וסייעתם דס"ל דגם לרב אשי צרעת הו"ל עשה ול"ת שהרי כתבו דהא דנקט רב אשי כגון מילה בצרעת דאתי עשה ודחי ל"ת הוא לסימנא בעלמא, דהא צרעת הו"ל עשה ול"ת ועיין בדבריהם בכתובות (דף מ' ע"א) ד"ה כגון יעו"ש.

ונראה דהנה הא דאין עשה דוחה ל"ת ועשה הוא מתרי טעמא, א) מצד העשה לחודא דאין עשה דוחה עשה. ב) מצד דלאו שיש עמו עשה הלאו בעצמותו אלים

גם עשה דקדושים ורק כיון דהלאו אלים אינו נדחה מפני עשה, ובכה"ג גלי קרא דכל שאלמותו של הלאו הוא מצד העשה שאינה שוה בכל בכה"ג עשה דוחה ל"ת, משא"כ בטומאה ונשים פסולות דהתם העשה בעצמותה אוסרת כמו הלאו, ונמצא דעשה צריכה לדחות שתיהן בפ"ע ע"ז לא גלי קרא דמהני עשה לדחות שתיהן אפילו דקילו שאינן שוין בכל¹⁹⁵.

ומעתה נראה לחלק בין העשה ול"ת דצרעת ובין העשה והל"ת דיו"ט, והיינו אף דגלי קרא דמילה דוחה צרעת ונדחה עשה ול"ת שבה, מ"מ אין למדין ממנה לעשה ול"ת דיו"ט דבצרעת אין הדחייה צריכה להיות בפ"ע בלאו ובעשה אלא דכל שהלאו נדחה ממילא נדחית גם העשה, דהא עיקר העשה נלמד מקרא דלעשות והיינו דהתורה הזהירה השמר בנגע הצרעת [היינו לאו] לשמור ולעשות ככל אשר יורו הכהנים [היינו עשה] ונמצא דהעשה בא כאן לחזק הלאו ר"ל שמחויב לעשות ככל אשר יורו הכהנים, וכיון שהדין הוא דעשה דוחה ל"ת נמצא דהכהנים גופייהו יורו לקצוץ וממילא בטלה העשה, ואין צריך בכאן למצות מילה שתדחה את הלאו והעשה בפ"ע, ואף דאפשר לפרש דכל אשר יורו הכהנים הוא מצד עצם דין הנגע בלא תורת דחייה מ"מ כדי ליישב דברי התוס' שפיר נוכל לומר כן, ולפ"ז הא דקאמר הש"ס דאינו בדין שתדחה מילה צרעת דאין עשה דוחה ל"ת ועשה, הוא רק מכח שהלאו אלים כיון שיש עמו עשה לחזקו וע"ז גלי קרא דמילה החמורה דוחה, אבל עדיין אין ללמוד מכאן שעשה דמילה תדחה ל"ת ועשה דיו"ט, דהתם צריך דין דחייה על העשה בעצמותה וע"ז לא גלי קרא דכח מצות מילה יפה כ"כ לדחות שתיהן, ורק התוס' כשהקשו דנילף מכאן דעשה דוחה ל"ת ועשה כוונתם לל"ת ועשה כה"ג כמו דאמרינן גבי מצורע דלא דחי לאו ועשה דגילוח בלא טעמא דאינו שוה בכל.

[יט] **ובהאי** ענינא ראיתי להזכיר מה שיש להעיר ע"ד הח"ס בחידושיו לנדרים (דף ט"ז) שכתב ליישב דברי הרשב"א שם, שהקשה בהא דנדרים חלין ע"ד מצוה וליתי עשה ולידחי ל"ת ותירץ דנדרים הו"ל עשה ול"ת לאו דלא יחל ועשה דכל היוצא מפיו יעשה, וכן כתב החינוך (מצוה ל') יעו"ש. ובהגהות מ"ל תמה ע"ז הא בפ"ק דיבמות (דף ה') ובנזיר (דף נ"ח) אמרינן לענין נזיר מצורע דאתי עשה דמצורע ודחי לאו ועשה דנזיר משום דישנו בשאלה יעו"ש וה"נ בנדרים, וכתב לתרץ דהרמב"ם (בהלכות נזירות ספ"ז) כתב טעם אחר בנזיר שנצטרע דאתי עשה ודחי ל"ת ועשה מפני שכבר נטמא הנזיר בצרעת וימי חלוטו אינן עולין לו מן המנין ובטל העשה דקדוש יהיה גדל פרע שער ראשו מאליו שהרי אינו קדוש בהן ונמצא דליכא אלא

ואין נדחה מפני עשה. וכן מתבאר מד' התוס' בקדושין (דף ל"ד ע"א) תד"ה מעקה בשם הר"ר יוסף, והנ"מ בזה היכא דהעשה אינה באה לאסור מצד עצמותה אלא לחזק את הל"ת בלבד, וכעין שכתב הרמב"ן כיו"ב בקדושין (דף ל"ד) לענין מעקה דהלאו דלא תשים דמים הוא לחזק העשה דמעקה, ואם האשה פטורה ממ"ע דמעקה ממילא פטורה מהלאו דשיעור האיסור דלא תשים דמים הוא שיקיים מצות מעקה, וה"נ כיו"ב לאידך גיסא אם העשה באה לחזק הלאו נמצא דאם הלאו נדחה מפני עשה תו ליכא גם העשה שעם הלאו ולא שייך כאן לדון דין אין עשה דוחה ל"ת ועשה, דהא סגי לן אם הלאו בעצמו נדחה והעשה ממילא בטלה, וכיו"ב כתב הטו"א בפ"ק דר"ה (דף ה' ע"א) יעו"ש. אלא דאע"פ דלא שייך כאן לדון שאין דוחה ל"ת מכח הצד הראשון ר"ל מצד העשה בעצמותה, אבל מ"מ לא שייך כאן תורת דחייה מכח הצד השני דמ"מ הא הלאו אלים דהא שאני לאו זה מכלאים בציצית או ממילה בצרעת דס"ס אינם אלא לאוי גרידא, וכאן באה העשה לחזקו ואם כן הו"ל לאו חמור ובכה"ג לא חדית רחמנא עשה דוחה ל"ת, ואף דאינו ממש בדומה לדברי התוס' בקדושין דהתם העשה היא בפני עצמותה אלא דעיקר הפטור הוא מצד האשה דהו"ל עשה שהז"ג משא"כ כאן, מ"מ כיון דעכ"פ שאני לאו זה מלאו דכלאים לא מצינו ללמוד מהתם דשייך דין עשה דוחה ל"ת בלאו חמור כזה.

ויפה אמר בזה גדול אחד¹⁹⁶ ליישב קושית התוס' בפ"ק דיבמות (דף ה' ע"א) ד"ה ואכתי שהקשו, דלפי המבואר בנזיר (דף נ"ח) דמשו"ה לא יליף דעשה דוחה ל"ת ועשה מזקנו דאתי עשה דמצורע ודחי לאו דזקנם לא יגלחו ועשה דקדושים יהיו משום דלאו ועשה שאינן שוה בכל הוא, אם כן אמאי פריך בפ"ב דיבמות בשלמא אלמנה מן הנשואין לא אתי עשה דיבום ודחי ל"ת ועשה הא הו"ל אינו שוה בכל, וכן בפ"ב דב"מ גבי והתעלמת פעמים שאתה מתעלם כהן והוא בבית הקברות פשיטא אין עשה דוחה ל"ת ועשה, ומאי פריך הא לאו דטומאה אינו שוה בכל יעו"ש, ואמר לתרץ דהך עשה דקדושים יהיו אף דהיא כוללת איסור טומאה ונשים פסולות וגילוח מ"מ לאו בחדא מחתא נינהו, דלענין טומאה ונשים פסולות העשה בעצמותה היא האוסרת דמחמת שהם קדושים נאסרו באלו שלא ליטמא ולישא נשים פגומות ואלו לא נאסרו הני מצד הלאו שבהם העשה בעצמותה אוסרתם, אבל לאו דגילוח שאינן ענין כלל לקדושת כהונה דעיקרו רק מצד עבירת הלאו דלחוד, ואלמלא הלאו דלא יגלחו לא היה נכלל כלל איסור זה בהעשה ורק שאחר שנאסר הגילוח הזהירה התורה בעשה דקדושים, ר"ל שלא יעבור הלאו דגילוח ובא העשה לחזק הלאו בכהנים, ואם כן אם הלאו נדחה מפני עשה תו בטיל

ל"ת לחוד ואתי עשה ודחי לה, והראב"ד השיג עליו מהסוגיא דפ"ק דיבמות דקאמר טעם דישנו בשאלה יעו"ש. וע"כ צ"ל דלפמ"ש התוס' בקדושין (דף ל"ד) דמשו"ה שריפת קדשים אסור ביי"ט אפילו בנשים דליכא בהו אלא ל"ת גרידא משום דכל לאו שיש בו עשה אף הלאו אלים ואינו נדחה מפני עשה, ואם כן באמת טעם הרמב"ם עדיין לא סגי רק לבטל העשה אבל מ"מ הא הלאו אלים, ולזה הוצרך הש"ס לתרץ בפ"ק דיבמות משום דישנו בשאלה, אבל אם העשה לא היה מתבטל לא היה מועיל טעם שישנו בשאלה לבד לדחות הלאו והעשה ומשו"ה הוצרך הרמב"ם גם לטעם ידיה וניחא בזה דברי הרשב"א והחינוך עכ"ד הח"ס יעו"ש.

ואין הנדון דומה להראיה דמה שכתב בנזיר שנצטרע דבטל העשה דקדוש יהיה, אעפ"כ אין הלאו נדחה מפני עשה משום דכל עשה שיש בו לאו אף הלאו אלים כמו שריפת נותר ביו"ט בנשים דלית בהו עשה דיו"ט ואעפ"כ

הלאו אלים, דשאני התם דעיקר הפטור בנשים הוא מטעם זמן גרמא אבל איסור הלאו בנשים הוא אותו הלאו שיש באנשים, נמצא דבנשים גם כן ישנו אותו הלאו החמור שהוכפל אזהרתו גם ע"י עשה, ומה דנשים פטירי בעשה אינו מגרע אלמותו של הלאו, אבל בנזיר שנצטרע דעיקר העשה דגדל פרע בא מכח שהוא קדוש וכל שנצטרע דבטל קדושתו נמצא דאין כאן סבת העשה ואינו אלא לאו בעלמא שלא ניתן עם העשה בכה"ג דתו אינו קדוש, ואין אלמותו של הלאו דנזיר דעלמא שיש עמו עשה מועיל בכאן דתרי עניני נזירות נינהו ועל נזירות כזו מעולם לא חלה אלא לאו בעלמא, והו"ל ככל לאו שאין עמו עשה דנדחה מפני עשה וזה פשוט. ובעיקר דברי הרשב"א בנדרים הנ"ל שסותר דברי הש"ס בפ"ק דיבמות כבר נשאל ע"ז הרשב"א עצמו בתשובה (ח"ג סימן שמ"ג) והעלה דהך שינויא דרפ"ק דיבמות אינו אלא דיחויא בעלמא, ולהלכה לא קיימא הכי אלא דעשה ול"ת אפילו ישנן בשאלה אינן נדחין יעו"ש באורך.

הדפסה ברזולוצית מסך - להדפסה איכותית הדפס ישירות מן התכנה

דברי יחזקאל <מהדורה חדשה - קונטרס אחרון> ברשטיין, יחזקאל בן צבי הירש הלוי עמוד מס : 196 הודפס ע"י